HUMAN RIGHTS ACTION MONTENEGRO
AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

PRAVOSUDNI MONITOR

PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE O REFORMAMA U PRAVOSUĐU

BROJ 19
OKTOBAR

SADRŽAJ

TEMA 1
Ustavni sud u punoj snazi
TEMA 2
Jedan član Sudskog savjeta izabran, dvoje kandidata na čekanju
TEMA 3
Popunjenost tužilačkih mjesta 91 odsto, ali nedostaje većina specijalnih tužilaca
TEMA 4
Izabrane nove sudije Vrhovnog i osnovnih sudova, manjak kadra i dalje problem
TEMA 5
OEBS: U slučajevima organizovanog kriminala i korupcije (pre)česta odgađanja ročišta
TEMA 6
Izglasane veće zarade u pravosuđu i zadržane privilegije po prestanku funkcije
TEMA 7
Predložene sudske takse mogu da otežaju pristup pravdi
TEMA 8
Zakon o krivičnom postupku sa više od sto novina
TEMA 9
Odbačena optužnica protiv bivših policijskih funkcionera i tužiteljke Nastić, SDT uložilo žalbu
TEMA 10
Intervju sa sudijom Radom Ćetkovićem: Profesionalizovati Sudski savjet, unaprijediti uslove za rad

TEMA 1

USTAVNI SUD U PUNOJ SNAZI

Od izbora Jelene Ružičić i Predraga Krstonijevića za sudije Ustavnog suda Crne Gore 16. jula, taj sud ima sedam sudija, koliko ih propisuje Ustav. Time je okončana višegodišnja kriza zbog nepotpunog sastava, koja je trajala od sredine 2022. godine.

Od tada su vidljivi pomaci u ažurnosti i otvorenosti Ustavnog suda. Prema riječima predsjednice Snežane Armenko, prosječno trajanje postupka po ustavnim žalbama sada je oko 11 mjeseci, i značajno je smanjen broj zaostalih predmeta.

„Za samo dvije godine riješili smo sve ustavne žalbe primljene unazad sedam godina. Za samo tri godine riješili smo više od 5.200 predmeta po ustavnim žalbama“, kazala je Armenko u emisiji Načisto na Televiziji Vijesti.

Ipak, zaostaci i dalje postoje u postupcima ocjene ustavnosti zakona i drugih propisa. Ustavni sud je 14. oktobra objavio da još nije riješio 374 predmeta, među kojima su najstarija po dva iz 2018. i 2019. godine.

Predmeti iz 2018. godine odnose se na osporavanje ustavnosti Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore iz 2017. godine, kao i člana 2 tog zakona, kojim su Tuzi utvrđene kao samostalna opština. U jednoj od inicijativa podnosilac smatra da je osporena

Poslije četiri godine Ustavni sud Crne Gore u kompletnom sastavu. Zabilježeno ažurnije rješavanje predmeta. Javne rasprave zaživjele poslije skoro 10 godina. Pokrenut postupak provjere ustavnosti sporazuma Crne Gore i Ujedinjenih Arapskih Emirata.

odredba suprotna ustavnom pravu na lokalnu samoupravu i načelu jednakosti, jer je, prema njegovim navodima, status Tuzi promijenjen bez sprovođenja postupka predviđenog za osnivanje drugih opština, uključujući izjašnjavanje građana na referendumu. Dva predmeta iz 2019. godine odnose se na osporavanje ustavnosti odredaba Zakona o eksproprijaciji i njegovih izmjena iz 2018. godine. Podnosioci smatraju da su tim zakonom ugrožena ustavna prava na svojinu, pravičnu naknadu i pravično suđenje, osporavajući način utvrđivanja javnog interesa i naknade za oduzetu imovinu, kao i nedovoljno učešće vlasnika u postupku.

Neophodno je intenzivirati rješavanje ove grupe predmeta, jer je moguće da se propisi godinama primjenjuju iako su neustavni.

Pomaci u odlučivanju vidljivi su i u predmetima koji su izazvali veliko interesovanje javnosti. Tako je Ustavni sud 19. oktobra, većinom od četiri prema tri glasa, odlučio da pokrene postupak ocjene ustavnosti Zakona o potvrđivanju Sporazuma o saradnji u oblasti turizma i razvoja nekretnina između Vlade Crne Gore i Vlade Ujedinjenih Arapskih Emirata. Podsjećamo da sud u martu, zbog podijeljenih glasova tadašnjih šest sudija (3:3), nije imao potrebnu većinu za pokretanje tog postupka. Oktobarska odluka još ne znači da je neustavnost zakona utvrđena, ali pokretanje postupka je indikativno.

Značajna je i odluka od 29. septembra kada Ustavni sud, većinom od pet prema dva glasa, nije prihvatio inicijative za pokretanje postupka ocjene ustavnosti odredaba Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, kojima je boravak djece u vrtićima uslovljen obaveznom vakcinacijom, osim u slučaju trajne medicinske kontraindikacije. Sud je ocijenio da takvo ograničenje nije suprotno Ustavu, jer zaštita javnog zdravlja predstavlja legitiman cilj, dok je propisana mjera srazmjerna tom cilju. Ustavni sud se pozvao i na praksu Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP). Podsjećamo da je ESLJP u presudi *Vavrička i drugi protiv Češke* 2021. godine utvrdio da obavezna vakcinacija djece, uključujući uskraćivanje pristupa predškolskim ustanovama nevakcinisanoj djeci, ne krši pravo na poštovanje privatnog života, jer se radi o mjeri koja je srazmjerna legitimnom cilju zaštite zdravlja i prava drugih.

Predsjednica Armenko i sudija Resulbegović dali su različita izdvojena mišljenja, smatrajući da osporene odredbe narušavaju jedinstvo pravnog poretka, pri čemu je Armenko smatrala i da je došlo do povrede prava djece na jednaku dostupnost predškolskog obrazovanja.

Odlučivanju u oba predmeta prethodile su javne rasprave i to u decembru 2025. o Sporazumu sa UAE, a u septembru 2026. o vakcinaciji kao uslovu za boravak djece u vrtićima. Njihovo organizovanje predstavlja još jedan pomak u otvorenosti Ustavnog suda. Javne rasprave nijesu novina, ali

su se ranije održavale rijetko. Prije rasprave o Sporazumu sa UAE posljednja je bila održana još 2017. godine. Zato je značajno što se ovaj institut sada koristi češće, posebno u predmetima od javnog interesa, jer omogućava da se prije odlučivanja javno i uz pomoć specijalizovanih stručnjaka razmotre različiti argumenti.

Pored toga, predsjednica US je najavila i aktivniju primjenu ovlašćenja za pokretanje postupaka ocjene ustavnosti po službenoj dužnosti, koju Ustavni sud do sada nije koristio.

„Pokretanje postupka po službenoj dužnosti treba da bude češća uloga Ustavnog suda. Naš je plan da to radimo“, kazala je Armenko i dodala da je sud prvi put objedinio predmete iz oblasti normativne kontrole koji se odnose na isti zakon.

„Tako da sad, recimo, umjesto 170 postupaka, imamo 70 zakona. To će biti malo sporije, ali ćemo u tom okviru, kada spojimo predmete koji se odnose na jedan zakon, osim ocjene ustavnosti članova zakona koji su osporeni, po službenoj dužnosti pokrenuti i ocjenu ustavnosti drugih odredbi ako ocijenimo da su neustavne“, naglasila je Armenko.

Za veću transparentnost Ustavnog suda važna je i njena inicijativa da se javno objavljuje ko je sudija izvjestilac u konkretnom predmetu i kako je svaki sudija glasao. Sudija izvjestilac zadužen je za pravnu obradu predmeta, prikupljanje podataka i dokumentacije i pripremu predloga odluke. Zato je važno znati kome je predmet povjeren, posebno kod dugotrajnih postupaka, kako bi se moglo procijeniti da li je razlog za njihovo trajanje složenost predmeta i opterećenost suda ili neažurnost u njegovoj obradi.

Objavljivanje rezultata glasanja omogućilo bi javnosti da zna kako je svaki sudija glasao o konkretnim pitanjima i odlukama. Iako se vijećanje i glasanje odvijaju na nejavnoj sjednici, zakon omogućava sudijama da uz odluku objave izdvojeno saglasno ili nesaglasno mišljenje. Smatramo da bi, uz već postojeću mogućnost izdvajanja mišljenja, trebalo javno objavljivati i rezultate glasanja, jer bi se time dodatno povećala transparentnost rada suda i smanjio prostor za nagađanja o stavovima pojedinih sudija. Takva praksa postoji, između ostalog, u Ustavnom sudu Slovenije, kao i u vrhovnim sudovima Ujedinjenog Kraljevstva i SAD.

Od četiri prijavljena kandidata za tri člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika, tri su ispunjavala uslove, a samo jedan dobio podršku u prvom krugu glasanja u Skupštini. Mali broj prijava ukazuje na nedovoljnu konkurenciju zbog slabog interesovanja.

TEMA 2

JEDAN ČLAN SUDSKOG SAVJETA IZABRAN, DVOJE KANDIDATA NA ČEKANJU

Skupština Crne Gore je izabrala Mersudina Dautovića za člana Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika, dok preostala dva kandidata, advokat Darko Hajduković i pravnica u JP Morsko dobro Klaudija Pejović, nisu dobila potrebnu dvotrećinsku podršku.

Mersudin Dautović
Foto: Skupština Crne Gore

Klaudija Pejović i Darko Hajduković
Foto: Skupština Crne Gore

Dautović, bivši član izvršnog odbora DPS-a i Državne izborne komisije (DIK) delegiran ispred te partije, 14. oktobra je u prvom krugu glasanja zavrijedio podršku 64 poslanika. Na sjednici skupštinskog odbora naveo je da je njegov politički angažman završen u maju 2021. godine, odnosno više od pet godina prije izbora, čime je zadovoljen zakonski uslov prema kojem u Sudski savjet ne mogu biti birana lica koja su u prethodnih pet godina bila funkcioneri političke partije visokog nivoa.

Ipak, nakon njegovog izbora predstavnici Demokratske partije socijalista (DPS) i Evropskog saveza (ES) su napustili salu, pa je sjednica Skupštine prekinuta jer nije bilo dovoljno poslanika za izbor Hajdukovića i Pejovićeve. Ni nastavak prvog kruga glasanja za popunjavanje Sudskog savjeta, u noći između 19. i 20. oktobra, nije uspio, jer kandidati nisu dobili potrebnu većinu, tj. najmanje 54 glasa. Za Darka Hajdukovića je glasalo 50, a za Klaudiju Pejović 49 poslanika.

Kako kandidati nisu izabrani u prvom krugu, o njihovom izboru moguće je ponovo glasati, pri čemu je u drugom krugu potrebna tropetinska većina, odnosno podrška najmanje 49 poslanika.

Pomenuta tri kandidata su ostala u konkurenciji za članstvo u Sudskom savjetu nakon sprovedene provjere i obavljanja

intervjua, dok je utvrđeno da kandidatkinja Tatjana Ljujić, bivša sutkinja Vrhovnog suda, ne ispunjava uslove za izbor. Sudski savjet je u julu 2026. godine konstatovao prestanak njene sudijske funkcije na lični zahtjev, dok Zakon o Sudskom savjetu i sudijama zabranjuje izbor uglednih pravnika koji su u prethodnih osam godina obavljali sudijsku ili tužilačku funkciju.

Činjenica da se za tri mjesta u Sudskom savjetu prijavilo četvoro kandidata, od kojih je samo troje ispunjavalo uslove, ponovo otvara pitanje nedostatka interesovanja za članstvo u tom tijelu. Naime, interesovanje je znatno opalo u odnosu na period od prije nekoliko godina kada je za članstvo iz reda uglednih pravnika bilo i do 19 prijavljenih.

Sudski savjet ima svih deset propisanih članova. Skupština je 31. jula za člana Savjeta izabrala samo advokata Aleksandra Kovačevića, a trojica dosadašnjih članova, Miodrag Iličković, Radoje Korać i Dražen Medojević nastavili su da obavljaju dužnost po isteku mandata. Medojević je 16. jula izabran za predsjednika Savjeta, nakon što je Iličković povukao kandidaturu poslije dva izjednačena kruga glasanja. Dotadašnji predsjednik Korać je odbio da učestvuje u izboru novog predsjednika i najavio da će ostati član Savjeta samo do isteka svog mandata krajem septembra.

Nakon što je Skupština izabrala Mersudina Dautovića za člana Sudskog savjeta, Radoje Korać je krajem oktobra obavijestio Sudski savjet da mu je funkcija prestala. Nakon toga, Miodrag Iličković i Dražen Medojević nastavili su da obavljaju dužnost, dok je Dautović postao novi član Savjeta.

U javnosti je prethodno otvoreno i pitanje mandata koji se odnosi na cjelokupni Sudski savjet, ali i na pojedinačne članove iz reda uglednih pravnika.

Kada je riječ o mandatu cijelog saziva, zabuna je nastala pošto je predsjednik Crne Gore Jakov Milatović 1. jula donio Ukaz o proglašenju novog sastava Sudskog savjeta, iako je prethodni sastav proglašen Ukazom 11. jula 2022. godine, što znači da je mandat trebalo da mu traje najmanje do 11. jula 2026. godine.

Ukaz je trebalo donijeti 10 dana kasnije, ali je, nakon što je stupio na snagu 1. jula, novi saziv Sudskog savjeta morao da održi konstitutivnu sjednicu. Umjesto toga, prethodni saziv je nastavio rad još deset dana i u tom periodu održao dvije sjednice.

Koraćeva ranija izjava da će ostati član Savjeta do kraja septembra, kada mu ističe četvorogodišnji mandat, otvorila je i pitanje da li se mandat odnosi na Sudski savjet kao cjelinu ili na svakog člana pojedinačno. Međutim, Ustav Crne Gore

propisuje da „mandat Sudskog savjeta traje četiri godine“. Dakle, ustavna odredba četvorogodišnji mandat vezuje za Savjet. Za razliku od Crne Gore, ustavi Italije i Španije izričito propisuju trajanje mandata članova pravosudnih savjeta, od četiri, odnosno pet godina.

Izbor članova Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika, koji bi zamijenili članove kojima je mandat produžen, svakako ostaje vrlo važan zadatak, naročito u završnoj fazi evropskih integracija Crne Gore. Na to je ukazala i Evropska komisija u nedavno objavljenom izvještaju o Crnoj Gori.

Specijalno državno tužilaštvo ima samo osam od 20 predviđenih specijalnih tužilaca, uz glavnog specijalnog tužioca Vladimira Novovića, dok je jedan specijalni tužilac privremeno udaljen sa funkcije. Istovremeno, statistika na državnom nivou pokazuje da je popunjenost tužilačkih mjesta veća od 90 odsto.

TEMA 3

POPUNJENOST TUŽILAČKIH MJESTA 91 ODSTO, ALI NEDOSTAJE VEĆINA SPECIJALNIH TUŽILACA

Popunjenost tužilačkih mjesta u Crnoj Gori je dostigla približno 91 odsto, međutim, značajan kadrovski deficit i dalje postoji u Specijalnom državnom tužilaštvu (SDT), gdje od predviđenih 20 specijalnih tužilaca tu funkciju obavlja osam, uz glavnog specijalnog tužioca Vladimira Novovića. Specijalni tužilac Saša Čađenović privremeno je udaljen sa funkcije, pa je ukupno 11 mjesta upražnjeno.

Foto: tuzilastvo.me

Tužilački savjet je na sjednici održanoj 25. septembra izabrao Maju Janković za rukovoditeljku Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, a Mariju Kažić i Rajka Lopičića za državne tužioce u Višem državnom tužilaštvu u Podgorici. Novoizabrani tužioci su 9. oktobra položili zakletvu.

Intervjui sa kandidatima održani su 10. septembra. Za rukovodeću funkciju u ODT Podgorica konkurisale su Maja Janković i Maja Knežević, čiji su petogodišnji programi rada ocijenjeni jednakim brojem bodova (po 40), a obje su

Foto: tuzilastvo.me
S lijeva na desno: Rajko Lopičić, Marija Kažić, Milorad Marković, Maja Janković

imale ocjenu rada „odličan“. Članovi Savjeta ispitivali su kandidatkinje o rješavanju zaostalih predmeta, ravnomjernoj raspodjeli poslova, transparentnosti rada, finansijskim istragama i unapređenju organizacije tužilaštva.

Za dva mjesta u Višem državnom tužilaštvu prijavilo se četvoro kandidata, ali je intervjuisano troje - Biljana Pavličić, Marija Kažić i Rajko Lopičić. Prijava četvrte kandidatkinje Bisere Radonjić nije razmatrana jer, prema ocjeni Savjeta, nije ispunjavala zakonske uslove za napredovanje. Tokom intervjua posebna pažnja je posvećena samostalnosti tužilaca i postupanju u slučaju nezakonitih uputstava rukovodilaca, značaju odluka Ustavnog suda za tužilačku praksu, kao i primjeni pritvora kao mjere za obezbjeđenje prisustva okrivljenih u krivičnom postupku.

Uprkos napretku u popunjavanju tužilačkih mjesta, najveći kadrovski deficit i dalje je u SDT. Od predviđenih 20 specijalnih tužilaca trenutno ih je osam aktivnih uz glavnog specijalnog tužioca Vladimira Novovića, dok je specijalni tužilac Čađenović suspendovan. To znači da u tom tužilaštvu nije popunjeno 55 odsto predviđenih mjesta. U radu SDT-a učestvuje i petoro državnih tužilaca privremeno upućenih iz drugih tužilaštava.

Tužilački savjet je 12. marta usvojio Plan slobodnih tužilačkih mjesta za period do marta 2028. godine, kojim je predviđeno popunjavanje osam mjesta specijalnih tužilaca tokom 2026. godine, uz mogućnost ponovnog raspisivanja oglasa 2027, ako mjesta ne budu popunjena.

Savjet je tokom ove godine čak pet puta raspisivao oglase za izbor specijalnih tužilaca, bez značajnijeg uspjeha. Oglasi su raspisani 12. marta, 30. aprila, 11. juna i 17. jula, svaki put za izbor po osam tužilaca. Na martovski oglas prijavio se jedan kandidat, koji je povukao prijavu, dok na aprilskom jedini prijavljeni kandidat, advokat Igor Konatar, nije izabran

nakon intervjua. Na junski oglas se niko nije prijavio, dok se na julski prijavila samo bivša predsjednica Apelacionog suda Mirjana Popović, sa kojom do kraja oktobra intervju nije bio zakazan.

Posljednji oglas, raspisan 14. septembra za sedam specijalnih tužilaca, privukao je znatno veće interesovanje. Prema podacima Tužilačkog savjeta, prijavilo se deset kandidata. To se desilo nakon što su izmjenama Zakona o Specijalnom državnom tužilaštvu ublaženi uslovi za izbor, jer je potrebno iskustvo na funkciji tužioca ili sudije smanjeno sa deset na šest godina, odnosno sa 15 na deset godina za druge pravne poslove. Savjet se 15. oktobra upoznao sa izvještajima o prijavama, ali postupci izbora još nijesu okončani.

Ipak, ostaje pitanje - zbog čega je Planom slobodnih tužilačkih mjesta predviđeno popunjavanje osam pozicija, iako ih je u SDT-u nepopunjeno 11? Čak i kada bi bilo popunjeno svih osam pozicija, nedostajala bi još tri specijalna tužioca. Bilo bi važno da Tužilački savjet predstavi kako i u kojem roku namjerava da obezbijedi potpuno kadrovsko popunjavanje SDT-a.

Istovremeno, nedostatak specijalnih tužilaca djelimično se nadomješta angažovanjem petoro državnih tužilaca upućenih iz drugih tužilaštava. Iako njihov angažman doprinosi radu SDT-a, privremeno upućivanje ne može zamijeniti trajno kadrovsko rješenje, posebno imajući u vidu složenost predmeta organizovanog kriminala i visoke korupcije, potrebu za kontinuiranim radom i specijalizacijom tužilaca. Pritom se postavlja i pitanje uticaja njihovog upućivanja na rad i ažurnost tužilaštava iz kojih dolaze. Zbog toga je važno da se, uz započete postupke izbora, nastavi i sa planiranjem popunjavanja preostalih mjesta.

Veće interesovanje kandidata na posljednjem oglasu predstavlja pozitivan pomak, ali potreba za popunjavanjem mjesta ne smije biti na štetu kvaliteta izbora. S obzirom na složenost predmeta i odgovornost koju funkcija specijalnog tužioca nosi, posebno je važno obezbijediti temeljnu i transparentnu provjeru stručnosti, profesionalnog integriteta i samostalnosti kandidata.

Na obilježavanju Dana državnih tužilaca, 30. oktobra, vrhovni državni tužilac Milorad Marković saopštio je da je popunjenost tužilačkih mjesta porasla sa 60 odsto početkom

2024. godine na približno 91 odsto, kao i da su popunjene sve rukovodeće pozicije. Ipak, osim u SDT-u, kadrovski nedostaci postoje i u Vrhovnom državnom tužilaštvu, gdje su nepopunjena tri mjesta, Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, gdje nedostaje pet tužilaca, kao i u osnovnim državnim tužilaštvima u Kotoru i Plavu, kojima nedostaje po jedan tužilac.

Milorad Marković
Foto: tuzilastvo.me

Marković je, dodatno, kao jedno od važnih postignuća izdvojio jačanje samostalnosti i nezavisnosti državnih tužilaca, kako od spoljašnjih, tako i od unutrašnjih uticaja, kao i unapređenje mehanizama profesionalne odgovornosti, uključujući donošenje novog Etičkog kodeksa i unapređenje pravila ocjenjivanja.

Ukazao je i na ulaganja u informaciono-tehničku opremu, unapređenje uslova rada i razvoj centralnog informacionog sistema za upravljanje predmetima, koji bi trebalo da omogući pouzdanije evidentiranje podataka i kvalitetnije praćenje rezultata. Istakao je i značaj jačanja stručnih službi, zapošljavanja novog kadra i njihovog kontinuiranog usavršavanja, naglašavajući da „samostalnost i odgovornost moraju ići ruku pod ruku“.

Sudski savjet Crne Gore je tokom septembra i oktobra popunjavao slobodna sudijska i rukovodeća mjesta. Iako je popunjenost sudijskih mjesta dostigla 90,5 odsto, sudstvu i dalje nedostaje oko 30 sudija.

TEMA 4

IZABRANE NOVE SUDIJE VRHOVNOG I OSNOVNIH SUDOVA, MANJAK KADRA I DALJE PROBLEM

Sudski savjet je tokom septembra i oktobra izabrao 15 sudija osnovnih sudova i dvoje sudija Vrhovnog suda, uz više odluka o popunjavanju rukovodećih mjesta. Ipak, uprkos novim izborima, dio sudijskih mjesta ostao je nepopunjen.

Najviše sudija izabrano je u septembru, kada je njih 12 raspoređeno u osnovne sudove centralne i južne regije, i to pet u Herceg Novi, po dvoje u Nikšić i Bar i troje u Kotor. Istovremeno je izabran po jedan sudija za osnovne sudove u Bijelom Polju i Rožajama.

Troje kandidata ostalo je neraspoređeno jer u osnovnim sudovima centralne i južne regije više nije bilo slobodnih mjesta.

Foto: Sudski savjet Crne Gore
S lijeva na desno: Aleksandar Stojanović, Miodrag Iličković, Milorad Marotić

Za sudije Vrhovnog suda 23. septembra izabrani su Aleksandar Stojanović i Milorad Marotić, dotadašnje sudije Višeg suda u Podgorici, nakon intervjua sa pet kandidata. Pored njih, za ove pozicije konkurisali su Vojislavka Goločevac-Vuković, Vesna Kovačević i Nenad Otašević, takođe sudije Višeg suda u Podgorici.

Svi kandidati su u prethodne četiri godine ostvarivali više od 100 odsto norme, a tokom intervjua potvrdili su spremnost za rad na upravnoj materiji. To je posebno značajno imajući u vidu da se više od 60 odsto neriješenih predmeta pred Vrhovnim sudom odnosi na upravnu materiju, nešto više od 30 odsto na građansku, dok krivični predmeti čine najmanji dio.

Pored izbora sudija, Sudski savjet je početkom septembra imenovao Tanju Vidić za vršiteljku dužnosti predsjednice Osnovnog suda na Cetinju, do izbora predsjednika, a najduže na šest mjeseci. Raspisani su i javni oglasi za izbor predsjednika Apelacionog suda Crne Gore i po jednog sudije u višim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju. Takođe, konstatovan je prestanak sudijske funkcije Srđanu Zekoviću, sudiji Suda za prekršaje u Podgorici, na lični zahtjev.

Popunjavanje sudijskih i rukovodećih mjesta nastavljeno je i u oktobru. Danijela Vukčević ponovo je 13. oktobra imenovana za vršiteljku dužnosti predsjednice Apelacionog suda Crne Gore, do izbora novog predsjednika, a najduže na šest mjeseci. Deset dana kasnije, Mirjana Knežević ponovo je izabrana za predsjednicu Osnovnog suda u Plavu, dok je za sudiju Osnovnog suda u Baru izabran Vasilije Krunić, jedan od troje kandidata koji su u septembru ostali neraspoređeni.

Povodom Dana crnogorskog sudstva, 28. oktobra predsjednica Vrhovnog suda Valentina Pavličić je saopštila da je popunjenost sudijskih mjesta dostigla 90,5 odsto, što predstavlja najviši nivo u dužem vremenskom periodu, kao i da je primljen 41 pripravnik.

Valentina Pavličić
Foto:Vrhovni sud Crne Gore

Uprkos tome, upozorila je da nedostatak kadra i dalje predstavlja ozbiljan problem, posebno u sudovima najviše nadležnosti. Navela je da je Vrhovni sud donedavno funkcionisao sa svega 60 odsto predviđenog kapaciteta, kao i da se nakon izbora dvoje novih sudija očekuje efikasniji rad na upravnim predmetima.

Prema podacima koje je predstavila, tokom prvih deset mjeseci 2026. godine sudovi su imali u radu više od 150.000 predmeta, među kojima je bilo 19.634 starih. U tom periodu riješeno je 11.240 starih predmeta, odnosno 57,24 odsto od navedenog broja.

Pavličićeva je ukazala i na neodgovarajuće prostorne kapacitete i dugo trajanje pojedinih postupaka, naročito u predmetima organizovanog kriminala i korupcije. Istakla je da država mora obezbijediti odgovarajuće uslove za rad sudova ako od sudstva očekuje veću efikasnost i bolje rezultate.

Osvrćući se na reforme pravosuđa, naglasila je potrebu za stabilnim zakonodavnim okvirom i efikasnijim uključivanjem predstavnika sudstva u pripremu zakona, da bi se obezbijedila njihova dosljedna i ujednačena primjena.

Kao prioritete u narednom periodu navela je dalje smanjenje broja starih predmeta, skraćivanje trajanja sudskih postupaka, ujednačavanje sudske prakse, veću dostupnost sudskih odluka javnosti i digitalizaciju sudova.

OEBS zaključio da je skoro polovina ročišta u predmetima organizovanog kriminala i korupcije odgođena ili neproduktivna.

TEMA 5

OEBS: U SLUČAJEVIMA ORGANIZOVANOG KRIMINALA I KORUPCIJE (PRE)ČESTA ODGAĐANJA ROČIŠTA

Gotovo polovina ročišta u predmetima organizovanog kriminala i korupcije koje je OEBS pratio u Crnoj Gori od juna 2024. do septembra 2026. godine bila je odgođena ili nije imala konkretan procesni učinak. Takođe, suđenja i dalje traju godinama, uprkos određenim poboljšanjima u njihovoj organizaciji. Ovo su neki od ključnih nalaza ”Izvještaja o praćenju suđenja na Zapadnom Balkanu – od papira do prakse 2.0” Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS) objavljenog u oktobru 2026. godine.

Prema izvještaju, od ukupno 1.018 praćenih ročišta u predmetima organizovanog kriminala i korupcije u Crnoj Gori, na 534 su preduzimane radnje koje su omogućile odvijanje postupka, 299 nije imalo konkretan procesni učinak, dok je 185 ročišta odgođeno. To znači da gotovo polovina praćenih ročišta (47,5%) nije dovela do konkretnog

procesnog rezultata ili nije održana prema planu. Kao česte razloge odgađanja OEBS navodi odsustvo okrivljenih, sudija i branilaca, što dodatno otežava efikasno vođenje postupaka.

Dugotrajnost postupaka ostaje poseban problem. Od 61 predmeta organizovanog kriminala i korupcije obuhvaćenog monitoringom, od početka projekta pravosnažno okončano je svega 12, odnosno oko 20%. Prosječno trajanje deset predmeta okončanih tokom izvještajnog perioda iznosilo je približno 57 mjeseci, odnosno gotovo pet godina, dok je najduži postupak trajao 83 mjeseca. Prosječno trajanje 19 prvostepenih postupaka završenih tokom istog perioda iznosilo je oko 53 mjeseca, dok je žalbeni postupak u 18 predmeta u kojima je ova faza završena trajao u prosjeku četiri mjeseca.

Ipak, OEBS bilježi određeni napredak u organizaciji suđenja. Prosječan mjesečni broj ročišta na kojima su preduzimane radnje od značaja za odvijanje postupka povećan je sa sedam u prethodnom izvještajnom periodu na 18 u periodu od jula 2024. do septembra 2026. godine. Takođe, u najmanje 22 od 36 praćenih predmeta u fazi glavnog pretresa sudije su zakazivale više ročišta unaprijed, uključujući njihovo održavanje uzastopnim danima. U pojedinim slučajevima preduzimane su i dodatne mjere za sprečavanje neopravdanih odgađanja, poput provjere medicinske dokumentacije kojom se pravdalo odsustvo okrivljenih.

OEBS, međutim, upozorava da su ove pozitivne prakse izraženije u predmetima koji privlače veću pažnju javnosti, dok su u manje eksponiranim postupcima česta odgađanja i dalje prisutna. Dodatni problem predstavljaju kašnjenja u izradi pisanih presuda, koja su zabilježena u šest od 22 predmeta u kojima je tokom izvještajnog perioda donijeta prvostepena presuda.

Kao pozitivne institucionalne pomake OEBS ističe usvajanje smjernica Vrhovnog suda za upravljanje suđenjima, kao i povećanje broja sudija u Specijalnom odjeljenju Višeg suda u Podgorici sa osam u 2024. na 15 tokom izvještajnog perioda. Ipak, naglašavaju da povećanje broja sudija mora biti praćeno odgovarajućim prostornim uslovima, stručnom podrškom i boljom organizacijom rada.

OEBS preporučuje dosljednu primjenu smjernica za upravljanje suđenjima, redovno praćenje razloga odgađanja ročišta i poštovanja rokova za izradu presuda, kao i uvođenje sistema vrednovanja predmeta prema njihovoj složenosti radi ravnomjernije raspodjele posla među sudijama.

Nalazi izvještaja pokazuju da su, uprkos određenim poboljšanjima, dugotrajnost postupaka i veliki broj odgođenih ročišta ili ročišta bez konkretnog procesnog učinka i dalje ozbiljni izazovi za efikasnost crnogorskog pravosuđa. Za stvarni napredak biće neophodno da pozitivne prakse postanu ujednačene u svim predmetima, a ne samo u onima koji su posebno izloženi pažnji javnosti.

Plate u pravosuđu biće znatno veće od početka 2027, posebno za rukovodeći kadar. Sa druge strane, i novim Zakonom o zaradama i drugim pravima zadržane su „funkcionerske naknade“, koje ne postoje nigdje u Evropi. Nisu prihvaćeni ni predlozi HRA da se ove naknade ograniče, omogući rad sudija i tužilaca do 67. godine i unaprijedi materijalni položaj pripravnika i savjetnika u pravosuđu.

TEMA 6

IZGLASANE VEĆE ZARADE U PRAVOSUĐU I ZADRŽANE PRIVILEGIJE PO PRESTANKU FUNKCIJE

Skupština Crne Gore je 29. septembra ponovo usvojila Zakon o zaradama i drugim pravima u vezi sa vršenjem pravosudne i ustavnosudske funkcije, koji je predsjednik Jakov Milatović prethodno vratio na ponovno odlučivanje. Zakonom su povećane zarade u pravosuđu i zadržane sporne „funkcionerske naknade” koje sudijama i državnim tužiocima omogućavaju da primaju punu zaradu godinu dana nakon prestanka funkcije, odnosno čak dvije godine, ako im je toliko ostalo do penzije, pa i kada sami podnesu ostavku. Akcija za ljudska prava (HRA) je više puta upozoravala da se radi o neprimjerenom podsticaju za odlazak iz pravosuđa, i to u vrijeme kada su sudije i državni tužioci najpotrebniji. Zakon je stupio na snagu 13. oktobra, a primjenjivaće se od 1. januara 2027, kada ističe privremeno uvećanje zarada od 30%.

Skupština je navedeni zakon prvi put usvojila 4. septembra, ali ga je predsjednik Milatović 11. septembra vratio, ocjenjujući da povećanje zarada nije dovoljno pravično. Upozorio je da najveća povećanja dobijaju najviši pravosudni funkcioneri, a ne sudije i državni tužioci koji imaju niže plate i veći obim posla, kao i da povoljniji položaj zaposlenih u pravosuđu u odnosu na ostale zaposlene u javnom sektoru zahtijeva jasno opravdanje. Naglasio je da efikasnost i odgovornost pravosuđa ne zavise samo od zarada, već i od

profesionalnosti, integriteta i povjerenja građana. Skupština je, ipak, ponovo usvojila zakon.

Prema okvirnim proračunima, osnovne neto zarade sudija i tužilaca kretale bi se od nešto više od 1.700 do oko 2.400 eura, dok bi predsjednici Vrhovnog i Ustavnog suda i vrhovni državni tužilac primali oko 2.800 eura. Stvarna primanja zavisila bi od prosječne zarade u državi, radnog staža, dežurstava i pripravnosti, kao i dodataka za nepopunjena radna mjesta, povećani obim posla i izuzetne rezultate rada. Za postupanje u predmetima iz nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva predviđen je i dodatak do 80 odsto osnovne zarade, zbog čega bi primanja pojedinih sudija i tužilaca mogla premašiti 4.000 eura.

HRA je, s druge strane, tokom javne rasprave ponovo upozorila na problem „funkcionerskih naknada", koje sudijama i državnim tužiocima omogućavaju da i nakon dobrovoljnog napuštanja funkcije primaju naknadu u visini pune zarade godinu dana, a izuzetno i dvije ako u tom periodu stiču pravo na penziju. Takve naknade u tom obimu ne postoje nigdje u regionu - Slovenija i Bosna i Hercegovina te povlastice uopšte ne daju, Hrvatska ih omogućava samo sudijama Ustavnog suda, ali ne poslije ostavke ili razrješenja, dok ih Srbija ograničava na najviše šest mjeseci. Ustavni sud Sjeverne Makedonije je 2023. ukinuo pravo na ovu naknadu funkcionerima koji podnesu ostavku ili budu razriješeni. Nije nam poznato da išta slično postoji bilo gdje u Evropskoj uniji.

Ova rasipnička privilegija dodatno opterećuje budžet Crne Gore i podstiče odlazak iz pravosuđa, kojem već nedostaje kadar. Zato je HRA predložila ukidanje naknade nakon ostavke i njenog produženja na dvije godine, kao i gubitak tog prava ako se naknadno utvrdi da je sudija izvršio teži ili najteži disciplinski prekršaj.

HRA je takođe predložila i da se sudijama, sudijama Ustavnog suda i državnim tužiocima omogući rad do 67. umjesto 66. godine, kao i ostalim zaposlenima u Crnoj Gori, kojima je to pravo već omogućeno Zakonom o radu. Ovako nije obezbijeđena ravnopravnost i ne podstiče se očuvanje iskusnog kadra u pravosuđu.

Nije prihvaćen ni predlog HRA da pripravnici u pravosuđu primaju najmanje minimalnu zaradu za VII nivo kvalifikacije, a savjetnici najmanje prosječnu zaradu u državi, ako se to pitanje ne uredi posebnim zakonom.

Svi predlozi HRA, kao i ostali predlozi dostavljeni tokom javne rasprave, odbijeni su bez pojedinačnog i suštinskog obrazloženja. Ministarstvo pravde je njihovo neprihvatanje obrazložilo ovako:

„Navedeni predlozi i sugestije u ovoj fazi izrade zakona nisu prihvaćeni iz razloga što jedan dio dostavljenih predloga nije

predmet materije ovog zakona, dok predlozi koje se odnose na koeficijente zarada nisu prihvaćeni jer je obračunska vrijednost koeficijenta i visine predloženih koeficijenata u nacrtu zakona određena u skladu sa fiskalnom procjenom i budžetskom održivošću“.

Međutim, predlozi HRA odnosili su se upravo na pitanja prava, odgovornosti i položaja zaposlenih u pravosuđu, koja su predmet ovog zakona, pa ostaje nejasno zbog čega nijesu prihvaćeni. Takođe, smatramo da je očigledno da funkcionerske naknade, koje osim sudija i državnih tužilaca važe i za sve javne funkcionere, nisu nešto što bilo kako doprinosi budžetskoj održivosti.

Počela javna rasprava o Nacrtu zakona o sudskim taksama kojim je planirano njihovo uvećanje. Postoji rizik da sud i zadovoljenje pravde više ne budu dostupni svima zbog visokih dažbina.

TEMA 7

PREDLOŽENE SUDSKE TAKSE MOGU DA OTEŽAJU PRISTUP PRAVDI

Ministarstvo pravde je 9. oktobra na javnu raspravu stavilo Nacrt zakona o sudskim taksama, kojim se predviđa povećanje postojećih taksi, proširenje njihove naplate u prekršajnim postupcima i efikasnija prinudna naplata neplaćenih obaveza. Ministarstvo povećanje obrazlaže činjenicom da se iznosi taksi nijesu mijenjali od 2005. godine i potrebom njihovog usklađivanja sa inflacijom. Međutim, predložena rješenja otvaraju pitanje koliko će sudska zaštita biti finansijski dostupna građanima.

Iako Ministarstvo pravde u obrazloženju Nacrta navodi povećanje postojećih sudskih taksi za 50%, poređenje sa važećim zakonom pokazuje da povećanje nije jednako u svim slučajevima. Na primjer, građanin koji tužbom traži isplatu 500 eura sada plaća sudsku taksu od 20 eura, a prema Nacrtu bi plaćao 30 eura, što predstavlja povećanje od 50%. Međutim, ako tužbom potražuje 5.000 eura, taksa bi porasla sa 110 na 115 eura, odnosno za svega 4,5%. Razlog za to je što se Nacrtom, osim iznosa taksi, mijenjaju i vrijednosni razredi prema kojima se one obračunavaju. U krivičnim postupcima

po privatnoj tužbi taksa za podnošenje te tužbe povećala bi se sa 25 na 37 eura, odnosno za 48%, što može obeshrabriti građane da pokreću sudske postupke, posebno kada je riječ o potraživanjima manje vrijednosti ili naknadi manje štete, jer troškovi postupka mogu postati nesrazmjerni iznosu koji žele da ostvare. Time se povećava rizik da građani odustanu od sudske zaštite, i ako imaju osnovan zahtjev.

Posebno je zabrinjavajuće proširenje sudskih taksi u prekršajnim postupcima. Važeći zakon već propisuje takse od 10 i 15 eura za vanredne pravne ljekove i odluke po njima, ali ne i posebnu taksu za zahtjev kojim građanin traži da sud odluči o prekršajnom nalogu. Nacrt sada za takav zahtjev predviđa 37 eura, za žalbu protiv sudske odluke 15 eura, a za prvostepeno rješenje takođe 37 eura.

To znači da bi građanin koji želi da ospori, na primjer, saobraćajnu kaznu od 50 eura morao da plati 37 eura već za podnošenje zahtjeva sudu. Sama taksa iznosila bi gotovo tri četvrtine vrijednosti osporene kazne. Takav trošak mogao bi odvratiti građane od traženja sudskog preispitivanja kazni manjeg iznosa, čak i kada smatraju da su kažnjeni nezakonito. Nacrt u članu 36 predviđa pravo na povraćaj takse kada se prekršajni postupak završi u korist građanina.

Prema podacima iz obrazloženja Nacrta, tokom 2024. i 2025. godine sudovima za prekršaje u Podgorici, Bijelom Polju i Budvi, uključujući njihova odjeljenja, podnijeto je ukupno 16.790 zahtjeva za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu. Taj podatak pokazuje da bi nova taksa mogla pogoditi veliki broj građana koji koriste pravo da zatraže sudsku kontrolu prekršajnih naloga.

Prema istraživanju HRA, uporedna praksa pokazuje da se troškovi sudske zaštite u prekršajnim postupcima mogu urediti drugačije. U Srbiji nije propisana posebna sudska taksa za podnošenje zahtjeva za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu, dok taksa za žalbu protiv odluke prekršajnog suda iznosi 2.000 dinara, odnosno približno 17 eura.

U Hrvatskoj se protiv prekršajnog naloga podnosi prigovor, za koji nije propisana posebna sudska taksa poput one od 37 eura predložene u Crnoj Gori. O troškovima prekršajnog postupka odlučuje se prema njegovom ishodu: ako je okrivljeni proglašen krivim, po pravilu snosi troškove, dok u slučaju oslobađanja od optužbe ili obustave postupka određeni troškovi padaju na teret budžeta. U Sloveniji se, takođe taksa određuje prema ishodu postupka.

Regionalni propisi nude i mogućnost fleksibilnijeg plaćanja sudskih taksi. U Srbiji sud može odobriti plaćanje u najviše šest mjesečnih rata ako ukupna taksena obaveza prelazi

trećinu mjesečnih primanja građanina. U Sloveniji sud može odgoditi plaćanje ili odobriti plaćanje na rate do 24 mjeseca, izuzetno i duže, ako bi jednokratno plaćanje znatno ugrozilo sredstva potrebna za izdržavanje stranke ili njene porodice.

Dodatno finansijsko opterećenje mogla bi predstavljati prinudna naplata neplaćenih taksi. Prema članovima 30 i 31 Nacrta, sud najprije dostavlja opomenu s rokom od tri dana, zatim rješenje o plaćanju, protiv kojeg se može izjaviti prigovor u roku od osam dana. Prigovor odlaže izvršenje. Ako obaveza potom ostane neizmirena, predviđena je prinudna naplata preko javnog izvršitelja, kojem za sprovedeno izvršenje pripada nagrada od 30 do 100 eura, uvećana za PDV. Tako bi se i na neplaćenu taksu od 37 eura mogla obračunati nagrada izvršitelju od 30 eura, uz PDV, što otvara pitanje srazmjernosti troškova naplate osnovnom dugu.

Evropski sud za ljudska prava je u predmetu Kreuz protiv Poljske (2001) utvrdio povredu prava na pristup sudu jer podnosilac nije mogao da plati sudsku taksu koja je, i nakon umanjenja, odgovarala tadašnjoj prosječnoj godišnjoj zaradi u Poljskoj. Zbog neplaćanja njegova tužba nije razmatrana. Evropski sud je naglasio da sudske takse same po sebi nijesu protivne članu 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, ali da njihova visina i način primjene, uzimajući u obzir finansijske mogućnosti stranke, ne smiju predstavljati nesrazmjernu prepreku pristupu sudu.

Ministarstvo pravde očekuje značajno povećanje budžetskih prihoda od novih taksi i efikasnije naplate. Prema obrazloženju Nacrta, tokom 2025. godine naplaćeno je oko 1,36 miliona eura sudskih taksi, ali Ministarstvo navodi da nema potpune podatke o ukupno utvrđenim taksenim obavezama, niti daje preciznu procjenu dodatnih godišnjih prihoda od novog zakona. Član 40 Nacrta predviđa da se prilikom planiranja budžeta vodi računa o usmjeravanju dijela prihoda od taksi na unapređenje sudske infrastrukture i stambene potrebe u sudstvu, ali ne određuje koliki bi taj dio bio.

Prije usvajanja zakona potrebno je procijeniti kako će predložene takse uticati na stvarnu dostupnost sudske zaštite. Posebno bi trebalo preispitati opravdanost takse od 37 eura za podnošenje zahtjeva za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu, očuvati postojeću zaštitu građana koji traže oslobađanje od plaćanja, razmotriti mogućnost plaćanja na rate i obezbijediti da troškovi prinudne naplate budu srazmjerni dugu.

Unapređenje naplate sudskih taksi jeste legitiman cilj, ali ne smije dovesti do toga da građani odustaju od sudske zaštite zbog troškova koje nijesu u mogućnosti da plate.

Dodatno treba imati u vidu i to da se od početka ove 2026. godine primjenjuje nova Advokatska tarifa, kojom su znatno

povećani advokatski troškovi. Tako je u krivičnim postupcima za djela za koja je zaprijećena kazna zatvora do tri godine sastavljanje privatne tužbe ili drugog obrazloženog podneska poskupjelo sa 100 na 200 eura, a žalbe sa 200 na 400 eura. Za krivična djela za koja je zaprijećena kazna zatvora od pet do deset godina, odbrana na glavnom pretresu poskupjela je sa 200 na 400 eura. U prekršajnim postupcima sastavljanje obrazloženog podneska ili zastupanje na ročištu poskupjelo je sa 100 na 250 eura, a žalbe sa 200 na 500 eura. U građanskim sporovima vrijednosti 4.000 eura sastavljanje tužbe povećano je sa 100 na 150 eura, a u sporovima o razvodu braka sa 125 na 250 eura. Kako se ovi iznosi obračunavaju za svaku pojedinačnu radnju, a na njih se dodaje i PDV ako je advokat poreski obveznik, predloženo povećanje sudskih taksi dodatno uvećava ukupne troškove postupaka i ukupno otežava pristup pravdi.

Izmjene i dopune Zakonika o krivičnom postupku usvojene poslije četiri godine. Značajni pomaci ka efikasnosti postupka i zaštiti prava žrtava, ali potrebna i dalja unapređenja.

TEMA 8

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU SA VIŠE OD STO NOVINA

Skupština Crne Gore je 4. septembra, nakon skoro četiri godine usklađivanja sa standardima EU i konsultacija sa Evropskom komisijom, usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku. Nove odredbe zakona su počele da se primjenjuju 17. septembra, s tim što će u narednih godinu dana morati da se obrazuju stručne službe za podršku žrtvama, a nakon dodatnih šest mjeseci bi se primjenjivale odredbe koje se odnose na prava žrtava.

Nova zakonska rješenja donose više od 100 novina kojima je unaprijeđena zaštita žrtava, ali su neka pitanja djelimično ili u potpunosti ostala neriješena.

Posebno su željno očekivane izmjene koje bi trebalo da ubrzaju krivične postupke.

U pitanju je nov način kontrole optužnice, koji će se, po pravilu, obavljati na osnovu pisanih izjašnjenja okrivljenog i njegovog branioca, bez obaveznog održavanja ročišta u svakom predmetu. Glavni pretres će, pod zakonom propisanim uslovima, moći da se održi i u odsustvu prethodno saslušanog optuženog, ako je njegov branilac prisutan. Povećan je i iznos novčane kazne za branioca koji neopravdanim nedolaskom prouzrokuje odlaganje glavnog pretresa, pa ona sada može iznositi do 5.000 eura.

„Ova rješenja mogu da smanje broj odlaganja, spriječe procesne zloupotrebe i nepotrebno ponavljanje dokaznih radnji. Njihov doprinos pravičnosti suđenja u razumnom roku ipak će zavisiti od dosljedne primjene i od toga da se težnja ka efikasnosti u svakom predmetu uskladi sa pravom na odbranu i pravično suđenje“, konstatovali su u HRA.

Novim izmjenama ZKP stvoreni su i uslovi za značajno unapređenje prava žrtava, posebno žrtava trgovine ljudima, krivičnih djela protiv polne slobode, nasilja u porodici, ratnih zločina i terorizma, kao i djece žrtava.

Obezbijeđeni su im besplatan pristup stručnim službama za podršku, psihološka i stručna pomoć, zaštita od zastrašivanja i odmazde, pratnja lica od povjerenja, saslušanje bez neopravdanog odlaganja, pojedinačna procjena potreba i pravo na obavještavanje o toku postupka, ali problem ostaje rok od godinu dana koji je dat za uspostavljanje ovog sistema.

Sa uspostavljanjem ovih službi trebalo je početi ranije, posebno imajući u vidu da je njihovo formiranje najavljivano još 2022. godine. To je naročito važno za žrtve i svjedoke u predmetima ratnih zločina, koji nerijetko žive van Crne Gore i radi učešća u postupku dolaze iz drugih država.

Podsjećamo da se u izmjenama i dopunama ZKP-a našlo više predloga HRA. U pitanju su, između ostalog: obaveza zdravstvenog pregleda uhapšenog u slučaju sumnje na zlostavljanje; obaveza tužioca da obrazloži odluku o odustajanju od optužbe, kao i zaštita identiteta djeteta izmjenom njegovog lika i glasa na snimcima koji se koriste kao dokaz.

Samo djelimično je prihvaćen predlog HRA o audio-vizuelnom snimanju policijskog postupanja, što je zapravo preporuka Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja (CPT). Izmjenama ZKP-a propisano je da se saslušanje osumnjičenog u izviđaju „po pravilu snima“, dok je CPT insistirao na snimanju svih policijskih radnji prema građanima

i osumnjičenima, kao jednoj od ključnih mjera za sprečavanje torture. Prethodno policijsko postupanje, tokom kojeg je zabilježena većina slučajeva zlostavljanja, tako ostaje izvan obaveze snimanja. Zakon ne propisuje ni kriterijume za odstupanje od snimanja, niti obavezu evidentiranja razloga za takvu odluku.

Osim toga, ostalo je još otvorenih pitanja, poput strožih uslova za određivanje pritvora, skraćivanja rokova policijskog i tužilačkog zadržavanja, ograničavanja trajanja mjera tajnog nadzora i obaveznog psihijatrijskog vještačenja u slučajevima sumnje na mučenje ili zlostavljanje, što znači da posao na usklađivanju Zakonika sa standardima zaštite ljudskih prava nije završen.

TEMA 9

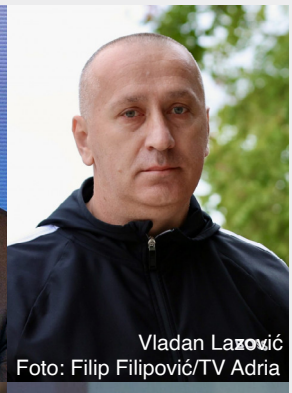
ODBAČENA OPTUŽNICA PROTIV BIVŠIH POLICIJSKIH FUNKCIONERA I TUŽITELJKE NASTIĆ, SDT ULOŽILO ŽALBU

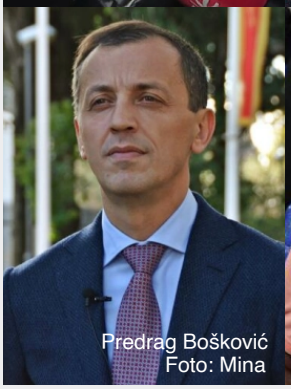
Viši sud nije potvrdio optužnicu protiv državne tužiteljke Andrijane Nastić, nekadašnjih policijskih zvaničnika i bivšeg ministra Predraga Boškovića, osumnjičenih da su dio kriminalne grupe koju je organizovao biznismen Aleksandar Mijajlović. Specijalno državno tužilaštvo uložilo žalbu.

Krivično vijeće Višeg suda u Podgorici nije potvrdilo optužnicu Specijalnog državnog tužilaštva protiv bivšeg pomoćnika direktora Uprave policije Draga Spičanovića, nekadašnjeg šefa Centra bezbjednosti Podgorica Milovana Pavićevića, policijskog službenika Vladana Lazovića, suspendovane državne tužiteljke Andrijane Nastić, nekadašnjeg ministra i funkcionera DPS-a Predraga Boškovića, te biznismena Aleksandra Mijajlovića, koje je Specijalno državno tužilaštvo teretilo da su članovi kriminalne organizacije.

Andrijana Nastić
Foto: TVCG

Milovan Pavićević
Foto: gov.me

Vladan Lazović
Foto: Filip Filipović/TV Adria

Predrag Bošković
Foto: Mina

Aleksandar Mijajlović
Foto: UGC

Drago Spičanović
Foto: Boris Pejović

Time je krivični postupak protiv njih obustavljen, pa su za gotovo sve osumnjičene koji su bili u pritvoru ili su bili pod mjerama nadzora skoro godinu dana, prestala da važe sva zakonom propisana ograničenja i nalaze se na slobodi. Ipak, to ne važi za Aleksandra Mijajlovića, koji se i dalje nalazi u pritvoru zbog optužbi u drugom predmetu u kojem ga SDT tereti da za organizovani kriminal i krijumčarenje kokaina.

Posebno je sporno to što je Mijajloviću i Spičanoviću pritvor u ovom predmetu ukinut tek 18. septembra, iako je Viši sud dva dana ranije dostavio strankama odluku o obustavi krivičnog postupka zbog nedostatka dokaza. Prema članu 175 stav 1 ZKP-a, postojanje osnovane sumnje je neophodno za određivanje pritvora, dok čl. 174 st. 3 izričito nalaže da se pritvor ukine čim prestanu razlozi zbog kojih je određen. Sud je zato, nakon što je utvrdio da nema dovoljno dokaza za osnovanu sumnju, morao bez odlaganja da odluči o ukidanju pritvora.

Ipak, kako je to izostalo, branilac je podnio predlog za ukidanje pritvora, koji je sud zatim bez razloga dostavio SDT-u na izjašnjenje. Epilog je da su okrivljeni dva dana bili lišeni slobode bez osnova. Ovakvo postupanje ne bi smjelo postati praksa, sud je dužan da štiti ljudsko pravo na slobodu ličnosti.

SDT je optužene u ovom predmetu teretio za stvaranje kriminalne organizacije, zloupotrebu službenog položaja i odavanje tajnih podataka, ali Viši sud u Podgorici nije našao dovoljno dokaza za to i za tvrdnje da je Mijajlović organizator kriminalne grupe.

„U spisima predmeta nema dovoljno dokaza da je okrivljeni Aleksandar Mijajlović organizovao kriminalnu organizaciju na način što je radi ostvarivanja kriminalnog plana, koristeći komunikacione platforme Viber i WhatsApp lično angažovao i u kriminalnu organizaciju uključio okrivljene Predraga Boškovića, Draga Spičanovića, Vladana Lazovića, Milovana Pavićevića i Andrijanu Nastić, kao i druga za sada neidentifikovana lica, niti dokaza da im je odredio uloge i zadatke, kao ni da su oni iste prihvatili”, navodi se u saopštenju suda.

Sud je, između ostalog, odbacio i optužbe koje se odnose na krivično djelo odavanje tajnih podataka, za koje su teretili Draga Spičanovića, Vladana Lazovića i Andrijanu Nastić uz obrazloženje da je riječ o krivičnom djelu čija se zakonska obilježja moraju tumačiti u skladu sa Zakonom o tajnosti podataka. Prema ocjeni sudskog vijeća, član 12 tog zakona propisuje da odavanje podataka označenih stepenom tajnosti „interno“ ne može prouzrokovati štetne posljedice po bezbjednost Crne Gore.

Specijalni tužilac Vukas Radonjić je nakon te odluke kazao da je suprotna dosadašnjoj sudskoj praksi i da je „opasna po Crnu Goru“, i to „za njenu bezbjednosnu situaciju, za pravosuđe Crne Gore, jer se ovom odlukom, između ostalog,

šalje poruka da je krivično nekažnjivo kada državni tužilac ili policijski službenik odaje drugom neovlašćenom licu podatke do kojih je došao primjenom mjera tajnog nadzora, odnosno kada policijski službenik drugom neovlašćenom licu saopštava podatke koji su sadržani u bazama podataka Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije“, ukazujući na to da se radi o ličnim podacima građana.

Uz to, problematizovao je i to što je samo nekoliko dana prije donošenja odluke Viši sud produžio pritvor osumnjičenima.

„Jedan od razloga za produženje pritvora je postojanje osnovane sumnje da su učinili krivična djela. A 11 dana kasnije utvrđeno je od strane Suda da ta osnovana sumnja ne postoji“, saopštio je Radonjić.

Protiv ove odluke Višeg suda u Podgorici, SDT je 18. septembra uložilo žalbu Apelacionom sudu Crne Gore „zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja“.

Sudija Rade Ćetković, donedavno član Sudskog savjeta, smatra da se sudstvo institucionalno mora osloboditi svakoga ko je zalutao u sudijsku togu, a da je necivilizovano vrijeđati sudije zbog pravnog mišljenja izraženog u odluci. Upozorava na zastarjele uslove za rad, jer čak 95% sudnica u Crnoj Gori nema opremu za snimanje, niti je digitalizacija završena. Zalaže se i da se sjednice Sudskog savjeta snimaju i prenose. Zaključuje da se kao društvo moramo učiti toleranciji i pluralizmu.

TEMA 10

INTERVJU SA SUDIJOM RADOM ĆETKOVIĆEM: PROFESIONALIZOVATI SUDSKI SAVJET, UNAPRIJEDITI USLOVE ZA RAD

HRA: S obzirom na to da ste prethodne četiri godine, do jula ove godine, istovremeno bili sudija i član Sudskog savjeta, koliko je bilo zahtjevno uskladiti obaveze i odgovornosti koje proizlaze iz obje funkcije? Da li Vaše iskustvo govori u prilog tome da bi članstvo u Sudskom savjetu trebalo profesionalizovati?

Rade Ćetković: Istovremeno obavljanje sudijske funkcije i funkcije člana Sudskog savjeta mi je u pojedinim trenucima bilo izuzetno zahtjevno i kompleksno, jer je podrazumijevalo istovremenu posvećenost radu na sudskim predmetima, a

opštepoznato je da ih je veliki broj, kao i širokom spektru zadataka i pitanja iz nadležnosti Sudskog savjeta. Dešavalo se da ponekad, osim zakazanih suđenja, imam još po tri ili četiri iznenadne aktivnosti u vezi sa članstvom u Sudskom savjetu, pa je postavljanje prioriteta među jednako važnim pitanjima i obavezama bilo vrlo složeno i izazovno. Takvo iskustvo nas je motivisalo da predložimo da članstvo u Sudskom savjetu bude profesionalizovano, po uzoru na neka zakonska rješenja zemalja u okruženju koja su dobila pozitivno mišljenje Venecijanske komisije. Međutim, u radnoj grupi koja se bavila pripremanjem izmjena Zakona o Sudskom savjetu i sudijama nismo naišli na razumijevanje nadležnog ministarstva, koje je uvažilo mišljenja stranih eksperata konsultovanih u tom procesu, a koji su smatrali da bi to kod članova Sudskog savjeta iz reda sudija vodilo gubitku "veze" sa njihovim matičnim sudovima i kolegama. Zato je ostalo na snazi zakonsko rješenje da članovi Sudskog savjeta iz reda sudija mogu, zbog vršenja poslova u savjetu, na osnovu njegove odluke, provesti do 70% svog radnog vremena u toku godine u Sudskom savjetu. Iako je takve odluke donosio Sudski savjet i trebalo je da imaju određene reperkusije i na raspodjelu predmeta i na ispunjenost tzv. sudijske norme, to u praksi najčešće nije olakšalo funkcionisanje članovima iz reda sudija. Razlog za to je što su gotovo svi sudovi u Crnoj Gori u dužem vremenskom periodu bili suočeni sa nedostatkom sudija i sve većim brojem nezavršenih predmeta, pa smo i kao članovi Sudskog savjeta učestvovali podjednako sa ostalim kolegama sudijama u raspodjeli predmeta. Bez obzira na činjenicu da je Pravilima za ocjenjivanje sudija predviđeno da se prilikom ocjenjivanja uzima kao kriterijum i "zauzetost sudije dodatnim zaduženjima", na osnovu ličnog iskustva i dalje sam čvrsto na stanovištu da je članstvo sudijama u Sudskom savjetu neophodno profesionalizovati ukoliko se žele stvoriti objektivni uslovi za ozbiljan i odgovoran pristup obavezama koje članstvo u savjetu nosi sa sobom.

HRA: Šta biste izdvojili kao najvažniji doprinos Sudskog savjeta unapređenju nezavisnosti sudija u širem smislu?

Rade Ćetković: Situacija u 2022. godini je bila vrlo teška za crnogorsko sudstvo i sudije. Bez predsjednika Vrhovnog suda Crne Gore suočili smo se sa određenim procesima koji su pokazali poroznost pravosudnog sistema "u punom sjaju". Sistem je pokazao da je potpunu nespreman za borbu protiv organizovanog kriminala uz upotrebu elektronskih dokaza prikupljenih savremenim istražnim tehnikama. Nismo imali infrastrukturne i tehničke kapacitete za taj vid procesuiranja, niti je sudska praksa imala izgrađen stav po pitanju prihvatljivosti takvih dokaza, a onda nas je dodatno

oslabio i gubitak ljudskih resursa koji je bio posljedica političke odluke prilikom donošenja određenih zakona. U toj tranziciji, koja je uslovljena procesom tzv. reforme pravosuđa i koja traje gotovo petnaest godina bez opipljivog početka i kraja, došlo je do povećanog broja neriješenih predmeta, pa je bilo jako teško govoriti o nezavisnosti sudstva kao elementarnoj vrijednosti demokratskog društva. Sve je to uslovilo da je sudstvo u vrijeme prošlog saziva Sudskog savjeta vrlo često targetirano kao jedini i isključivi krivac za ukupno stanje u društvu.

Sa današnje distance shvatam koliko su bili pretenciozni planovi koje sam imao na početku mandata da kao član Sudskog savjeta lično doprinesem da se u veoma kratkom vremenskom periodu stanje značajno popravi. Bilo je potrebno dosta vremena i rada da se naprave određeni manji pomaci, a suštinska promjena u pogledu jačanja nezavisnosti pravosuđa tek predstoji. Tokom mandata smo radili na izmjeni zakonskog okvira koji reguliše prava i obaveze sudija i uz konstantan monitoring i saradnju sa partnerima u procesu pridruživanja EU smo uspjeli da unaprijedimo određena rješenja. Tu prije svega mislim na unapređenje normativnog okvira koji reguliše odgovornost nosilaca sudijske funkcije, kako disciplinske tako i etičke. Djelimično je poboljšan i način ocjenjivanja sudija, a uspjeli smo da u određenom dijelu skratimo postupke za izbor sudija i uvedemo određene podsticajne mjere kako bi zainteresovali mlade pravnike da konkurišu za funkciju sudije. To je značajno jer je u jednom trenutku crnogorsko sudstvo funkcionisalo bez skoro četvrtine potrebnog broja sudija i predsjednika sudova, što se nužno moralo odraziti na ažurnost i efikasnost. Smatram da su vidljivi pomaci napravljeni i u komunikaciji sa javnošću, a sve zahvaljujući donijetoj Komunikacionoj strategiji i akcionim planovima koji su postavili opšti cilj da povrate i povećaju povjerenje javnosti u rad sudova i Sudskog savjeta, a kroz unapređenje njihove nezavisnosti i odgovornosti i osnaživanje transparentnosti rada. Nakon čak osam bezuspješnih pokušaja, izabrana je predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore. U konačnom, očekujem da će i Zakon o zaradama i drugim pravima u vezi sa vršenjem pravosudne i ustavnosudske funkcije biti značajan po pitanju garancije nezavisnosti, a podsjećam i da smo za vrijeme trajanja mandata uspjeli da kroz pregovore dođemo i do uvećanja zarada nosiocima pravosudnih funkcija, koje je bilo prvo značajnije u posljednjih petnaestak godina.

HRA: Postoji li neko pitanje ili oblast iz rada Sudskog savjeta koje ste, tokom Vašeg mandata, smatrali posebno izazovnim, odnosno za koje ste smatrali da zahtijeva više pažnje ili drugačiji pristup?

Rade Ćetković: Naravno da postoji, i to ne samo jedno, ali ću zbog ograničenog formata ovog razgovora naglasiti u kratkim crtama samo nekoliko njih. Ostaje žal što nismo uspjeli da ubijedimo nadležno ministarstvo u nužnost opsežnije izmjene zakonskog okvira koji uređuje pitanja ocjenjivanja i disciplinske odgovornosti sudija. Imali smo konkretne predloge za pojednostavljenje sistema ocjenjivanja i da konačna ocjena sudije bude numerički označena kroz zbir pojedinačnih ocjena po kriterijumima koji se ocjenjuju. Predlog je dat po uzoru na model kojim je regulisano pitanje ocjenjivanja sudija u Republici Hrvatskoj. Lično smatram da bi takav model bio objektivniji od trenutno važećeg rješenja. Nije uvažen ni predlog koji je imao za cilj da osnaži položaj disciplinskog tužioca i njegove kancelarije, kojim bi dobio nezavisnu i samostalnu ulogu u disciplinskom postupku i koji bi bio ovlašćen da preispita svaku prijavu građana, ali i da djeluje proaktivno, po službenoj dužnosti, u cilju procesuiranja svih nepravilnosti koje za sobom povlače disciplinsku odgovornost. Posebno mi je žao što čak u tri navrata nije prošao moj predlog, a kasnije ni istovjetan predlog HRA, da se sjednice Sudskog savjeta snimaju i prenose putem odgovarajućih kanala za komunikaciju. Smatram da bi to značajno doprinijelo transparentnijem pristupu javnosti i da bi svi zainteresovani mnogo lakše i objektivnije kreirali sliku o stanju u sudstvu i izazovima koje Sudski savjet pokušava da prevaziđe na dobrobit svih građana.

HRA: Na šta bi, po Vašem mišljenju, novi sastav Savjeta trebalo posebno da obrati pažnju i koje biste prioritete izdvojili?

Rade Ćetković: Vrlo je moguće da su pred prvim značajnijim izazovom bili već na početku mandata, a da im rasprava o tome tek predstoji. Do sada bi pitanje nacrta predloga budžeta sudstva za sljedeću godinu trebalo da je već završeno, jer se na tom pitanju radi tokom jula i avgusta. Iako je ustavna nadležnost Sudskog savjeta da predlaže Vladi iznos sredstava za rad sudova, dosadašnja praksa je znatno ograničila tu ulogu. Ministarstvo finansija uvijek rukovodi procesom i svojim uputstvima značajno ograničava polje slobodnog djelovanja, a razvojni predlozi Savjeta u našem sazivu nisu uvaženi. Zbog neadekvatnog planiranja i

neobezbjeđivanja traženih sredstava, dešavalo se da novac opredijeljen za pojedine stavke budžeta u nekim sudovima bude potrošen već polovinom godine, a da na nekim manje bitnim stavkama na kraju godine ostane značajan iznos, koji zbog ograničenja o kojima sam govorio nije mogao biti preraspoređen i potrošen. Tako su se na potrošenim stavkama formirala dugovanja koja su prenošena u sljedeću godinu i odmah opterećivala sredstva koja su namijenjena za nesmetano funkcionisanje u toj godini, pa se praktično počinjalo iz minusa. Notorna je činjenica da se bez razvojne komponente budžeta i dovoljno sredstava za nesmetano funkcionisanje ne može očekivati pomak u ostvarivanju boljih rezultata sudstva. Zato će rad na unapređenju finansijske nezavisnosti sudstva biti od suštinske važnosti.

Moram naglasiti još jedan segment rada Savjeta, koji je meni lično bio posebno bitan i na kojem sam, to znaju moje kolege, nekad insistirao do mjere koja im nije bila prihvatljiva. Radi se o zauzimanju stavova u vezi sa ugrožavanjem nezavisnosti i samostalnosti sudija. Iako je Savjet reagovao u određenom broju najupečatljivijih slučajeva i napravio pomak u odnosu na prethodni period, često je dolazilo i do sporenja oko zauzimanja takvih stavova i postavljalo se pitanje da li su potrebni. Razlog za to je što su se situacije u vezi kojih smo ranije reagovali i upozoravali javnost ponavljale i nakon reakcija, pa se postavilo pitanje njihove svrsishodnosti. Zbog toga se dešavalo da u pojedinim situacijama reaguju, i stanu u zaštitu sudija, oni društveni činioci koji to nisu bili dužni ili su bili manje pozvaniji od nas da to učine, a mi smo ostali nijemi posmatrači takve društvene zbilje. Uvijek sam i uvijek ću principijelno insistirati da je nužno da struka javno stane i zaštititi svakog sudiju čija nepravosnažna odluka u predmetu postane meta vaninstitucijalne, nekonstruktivne, kritike. Na taj način se pruža podrška i svim ostalim sudijama u njihovim nastojanjima da svoje odluke donose isključivo po svom znanju, svijesti i savjesti i da profesionalno odolijevaju svim vrstama pritisaka. Tako se štiti nezavisnost sudske grane vlasti u punom kapacitetu. Razumijem i činjenicu da u određenom broju slučajeva prvostepene odluke nisu donijete u skladu sa zakonom, ali upravo iz tog razloga je u svakom demokratskom društvu predviđena višestepenost postupka, a pravo na pravni lijek je garantovano kao osnovno ljudsko pravo. Smatram da je necivilizovano javno omalovažavati, vrijeđati i napadati sudije samo zbog njihovog pravnog mišljenja izraženog u sudskoj odluci. Nezadovoljstvo je moguće izraziti u žalbi i zatražiti da sudije više sudske instance preispitaju date razloge. Ukoliko, pak, postoje sumnje da je određena sudska odluka posljedica krivičnog djela, postoji institucionalni put da se i to preispita. Takav institucionalni put zdušno podržavam, jer se sudstvo mora osloboditi svakog pojedinca koji je “zalutao” u sudijsku togu.

Takvi pojedinci narušavaju reputaciju sudstva, a gubitak ugleda i povjerenja javnosti je kategorija za koju je potrebno jako puno vremena i rada da bi se povratila na željeni nivo. Stoga bih bio više nego zadovoljan ako bi Savjet i u ovom mandatu nastavio da unapređuje mehanizme za zaštitu sudija od neosnovanih napada i pritisaka, kao i one koji služe za preispitivanje odgovornosti sudija koji se ogriješe o pravila discipline i sudijske etike.

HRA: Kada iz perspektive sudije posmatrate svakodnevno funkcionisanje sudstva, gdje danas prepoznajete najveći raskorak između normativno postavljenih standarda i stvarnih uslova u kojima se sudijska funkcija ostvaruje? Šta bi trebalo da bude bolje? Šta mislite o snimanju suđenja?

Rade Ćetković: Bez obzira na to koliko to nevjerovatno zvuči, moram konstatovati da iako je 2026. godina, proces digitalizacije sudstva nije ni približno na nivou koji odgovara digitalnom dobu u kojem živimo. Određena rješenja procesnih zakona su sasvim anahrona. Došli smo u situaciju da se borimo sa savremenim oblicima kriminaliteta iako nemamo osnovne tehničke preduslove za to. Sudije svakodnevno saslušavaju stranke i svjedoke slušajući ponekad i višesatna izlaganja, a nakon toga, pod uslovom da su sve tačno čuli i upamtili, diktiraju da se sve to konstatuje u zapisniku, a to diktiranje nerijetko traje duže od samog slušanja izlaganja stranke ili svjedoka. Mišljenja sam da ne postoji procesna radnja koja više urušava ažurnost i ekonomiju sudskog postupka od te. Ovih dana su stupile na snagu odredbe izmijenjenog Zakonika o krivičnom postupku koje predviđaju da se saslušanja po pravilu snimaju, a i da je snimanje obavezno u nekim konkretnim slučajevima. Procjenjujem da više od 95% kancelarija i sudnica u Crnoj Gori nije tehnički opremljeno za proces snimanja, a to je pitanje sa kojim se niko ne bavi i ostavljeno je sudijama da ga samostalno rješavaju. Vama i javnosti ostavljam da procijenite da li to tako treba da bude i da li u takvim uslovima možemo spremno dočekati primjenu prava Evropske unije.

HRA: Da li smatrate da postojeći sistem ocjenjivanja sudija omogućava objektivnu procjenu njihovog rada?

Rade Ćetković: Iz mog prethodnog odgovora možete zaključiti da ne smatram da je proces ocjenjivanja uvijek garancija objektivne procjene rada konkretnog sudije. Upravo smo na nivou Sudskog savjeta iz tog razloga više puta konstatovali nužnost izmjene zakonskog i podzakonskog

okvira i zahtijevali, a potom i urgirali kod nadležnog ministarstva, da se to pitanje što hitnije riješi. Izmjenom Pravila za ocjenjivanje smo pokušali da u određenoj mjeri objektiviziramo kriterijume koji proizilaze iz zakonskog teksta, ali ne smatram da smo bili u mogućnosti da postignemo značajniji pomak. I dalje imate sudije koje su ocijenjene sa ocjenom dobar, koja im u postupku napredovanja nosi 60 bodova, i sudije koje su ocijenjene ocjenom odličan, koja nosi 80 bodova, iako objektivno procjenjujući razlika u njihovom radu u pojedinim slučajevima nije tolika, dok je u pojedinim slučajevima i znatno veća.

HRA: Imajući u vidu dugogodišnji sudijski staž i činjenicu da je kroz Vašu sudnicu prošao veliki broj ljudi u najrazličitijim životnim i pravnim situacijama, koje evropske vrijednosti iz Vašeg iskustva, kao društvo najteže usvajamo?

Rade Ćetković: Kao građanin, smatram da kao društvo imamo veliki problem da prihvatimo vrijednosti koje se odnose na toleranciju i pluralizam. Prihvatanje različitih društvenih, kulturnih, pa i političkih i vjerskih stavova i dalje predstavlja problem za značajan broj pojedinaca za koje bih rekao da su se začaurili u tvrdokornim stavovima, indoktriniranim nekim tradicionalnim i po mom ubjeđenju prevaziđenim ideološkim pravcima. To nužno ostavlja posljedice na širok spektar ljudskih prava, a besprizorna upotreba nasilja među svim generacijama, kao i međugeneracijski, često postavlja granice kojima se narušavaju principi jednakosti i nediskriminacije. Sve to nužno utiče i na pitanja ljudskog dostojanstva i slobode, posebno onih ranjivih kategorija poput žena, djece, lica sa invaliditetom i drugih.

Kao sudija, primijetio bih da se poimanje vladavine prava, nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa kod brojnih javnih djelatnika u Crnoj Gori razlikuje od onoga što su proklamovani principi ovih vrijednosti u EU. Smatram da je to jedan od glavnih razloga što poglavlja 23 i 24 u pristupnim pregovorima nisu zatvorena. Međutim, te mentalitetske posebnosti ćemo morati ostaviti za sobom kada nas pozovu da prekoračimo prag društvene zajednice kojoj stremimo i od koje imamo brojna očekivanja. Možda nam to pomogne da shvatimo da je ključ svih ovih godina bio u nama.

HRA: Kada biste mogli da uvedete promjene u crnogorsko pravosuđe, bez ograničenja postojećim nadležnostima i procedurama, šta biste željeli da bude drugačije?

Rade Ćetković: Mislim da su moje želje kompatibilne sa željama većine sudija u Crnoj Gori i da bismo bili zadovoljni kada bi nam bili dostupni uslovi u kojima rade naše kolege u razvijenim evropskim državama, a to znači: adekvatne sudnice za svakog sudiju, sa savremenom tehničkom opremom i digitalizovanim predmetima, dovoljan broj administrativnog osoblja koje bi nam znatno olakšalo rad, izmjene procesnih zakona koje bi omogućile povećanje efikasnosti u postupku, povećanje taksi koje bi doprinijele afirmaciji alternativnih načina rješavanja sporova i iscrpljivanja državnih resursa u rješavanju bagatelnih pravnih pitanja, društveni ambijent u kojem svi podjednako drže do poštovanja vladavine prava i principa nezavisnog i nepristrasnog sudstva, a na kraju, ne i najmanje bitno, lična primanja srazmjerna odgovornosti funkcije koju obnašamo i dovoljna za dostojanstven život naših porodica.

Nažalost, smatram da ćemo na ispunjenje ovih želja morati pričekati još izvjesno vrijeme, a da će Sudski savjet prioritetno morati prvo da riješi pitanje svog smještaja, budući da smo pri samom kraju mandata dobili zahtjev od guvernerke Centralne banke, u čijim prostorijama je Sudski savjet svih ovih godina stidljivo boravio kao u “nužnom smještaju”, da do decembra tekuće godine te prostorije napusti. Nadam se da će ova država pokazati da ima sluha prema važnosti i značaju ovog organa i njegove ustavne kategorije i da ponovo neće dobiti neko privremeno rješenje i smještaj u nekom podrumu ili drugom sličnom neadekvatnom ambijentu, poput nekih sudova u Crnoj Gori. Odnos prema ovom pitanju će najbolje pokazati kakav je zaista status Sudskog savjeta i da li je odnos drugih državnih institucija prema tom organu u skladu sa proklamovanim načelima razvijenih demokratskih društava.

HRA: U situaciji u kojoj mladi pravnici danas imaju širok izbor profesionalnih puteva, koliko je sudijski poziv konkurentan? Šta bi trebalo mijenjati kako bi se za sudijsku funkciju opredjeljivali najbolji kandidati i da li biste mladom pravniku danas rekli da vrijedi izabrati sudijski poziv?

Rade Ćetković: Obavljanje sudijskog poziva u ovakvim ili sličnim uslovima nije nešto što bih poželio svojoj djeci. U tom pravcu ću prema njima biti sasvim direktan i iskren, a vrlo je vjerovatno da se ni njima, kada toga postanu više

svjesni, neće dopasti vrsta i količina posla kojim se bavim i odgovornosti koja iz toga proizilazi, kao ni količina ugleda i ekonomske protivvrijednosti koju sudijska funkcija nosi sa sobom, ali i profesionalna ograničenja koja nesumnjivo utiču i na ostale članove porodice.

Smatram da u aktuelnom društvenom ambijentu sudijski poziv apsolutno nije konkurentan. U svim razgovorima sa mladim pravnicima ogromna većina njih otvoreno ističe da za taj poziv nije zainteresovana, i moram priznati da je to nešto što me deprimira. Nažalost, nisam zadovoljan ni količinom znanja i vještina koje su na testiranjima i intervjuima pokazivali neki od zainteresovanih kandidata za sudijske funkcije u periodu trajanja mandata, što znači da se najkvalitetniji mladi pravnici sve rjeđe okreću ka sudijskom pozivu. Baza iz koje se biraju sudije je više nego ograničena i direktno uslovljava kvalitet budućeg kadra. Nakon posljednjeg povećanja sudijskih zarada osjetno je poraslo interesovanje među mladim pravnicima za ovu funkciju, tako da smatram da bi takav recept, uz povratak nekih segmenata starog zakonskog rješenja o prijemu pripravnika u sudove i omogućavanje da svi studenti sa visokim prosjekom mogu obavljati pripravnički staž u sudu bez bilo kakvih formalnih ograničenja, ponovo vodilo stvaranju jake baze u samim sudovima koja bi bila značajna kako za same sudije koje bi na taj način dobile pomoć, tako i za te mlade ljude koji bi imali mogućnost da stiču neprocjenjivo profesionalno iskustvo i vještine. Ne želim da kažem da je visina primanja jedini motiv, jer niti moje kolege niti ja ovu funkciju nismo odabrali da bismo se obogatili, ali mi se čini da među današnjom mlađom generacijom više nema toliko entuzijasta koji su opijeni željom da daju lični doprinos i pečat pravednijem društvu i zaštiti ljudskih prava i sloboda. Smatram da su više vođeni nekim finansijskim razlozima i količinom slobodnog vremena koje bi im omogućilo razvoj ličnosti u skladu sa njihovim prioritetima. Mislim da je jako mali broj mladih koji svoj budući profesionalni put vežu isključivo za jedno zanimanje, a sudijska funkcija je stalna i po svojoj prirodi zahtjeva brojna odricanja, bez bilo kakve šire mogućnosti da to na adekvatan način kompenzuje, tako da to sve zajedno utiče na njenu (ne)konkurentnost.

Ambasáid na hÉireann | Poblacht na Seirbia
Embassy of Ireland | Republic of Serbia
Амбасада Ирске | Република Србија

Publikacija je pripremljena u okviru projekta „Monitoring pravosuđa: jačanje transparentnosti i odgovornosti u reformi pravosudnog sektora Crne Gore“, koji NVO Akcija za ljudska prava sprovodi uz finansijsku podršku Ambasade Irske. Za njen sadržaj isključivo su odgovorni autori i on ne odražava nužno zvanične stavove Ambasade.